

KANCELARIA SENATU

BIURO KOMUNIKACJI SPOŁECZNEJ

BKS/DPK-134-32448/16 MR

Warszawa, dnia 20 maja 2016 r.

Nr: 32448	Data wpływu: 13 kwietnia 2016 r.
	Data sporządzenia informacji o petycji: 19 maja 2016 r.

POSTĘPOWANIE CYWILNE

TEMAT

INSTYTUCJA ODRZUCENIA POZWU

WNOSZĄCY PETYCJE: petycja indywidualna

Pan Marek M.

PRZEDMIOT PETYCJI:

Podjąć inicjatywę ustawodawczą w celu zmiany art. 199 Kodeksu postępowania cywilnego, poprzez dodanie w § 1 kolejnej przesłanki odrzucenia przez sąd pozwu, o następującej treści:

„jeżeli powód nie określi kto imiennie wymaga ochrony, wartości wymagających ochrony, celu powództwa jako oczekiwanego przez powoda pozytywnego rezultatu działania zespołu procesowego i wykonawczego, podstawowych i alternatywnych sposobów osiągnięcia celu.”

UZASADNIENIE WNOSZĄCEGO PETYCJE:

Zdaniem autora petycji konieczna jest zmiana Kodeksu postępowania cywilnego, która przesądzi, że instytucja odrzucenia pozwu przez sąd będzie jednoznaczna, to jest – pojawi się w przepisie ustawy precyzyjne stwierdzenie przesłanek niedopuszczalności wszczęcia postępowania sądowego w przypadku niewskazania przez powoda „podmiotu chronionego, wartości chronionej, celu i sposobu ochrony”. Autor petycji podkreśla, że Kodeks postępowania cywilnego nie wprowadza wprost tego rodzaju określeń, a wymienione zasady stanowią jedynie interpretację i w praktyce nie istnieją.

Wnioskodawca wywodzi, że w warunkach zatajenia intencji przez powoda (którego określa mianem „lidera ochrony”) nie może być mowy o jakichkolwiek metodach rozwiązywania konfliktów, zasadzie kontradyktoryjności, dobrodziejstwie mediacji czy w ogóle o porozumieniu. Konsekwencją braku ustalenia istoty ochrony przez zespół procesowy jest obecny schemat sentencji wyroku ograniczonego do sposobów nakazanego zachowania, lecz pozbawionego informacji zdradzającej strategiczny cel ochrony. Intencje sądu można ewentualnie wyczytać z tekstu uzasadnienia, o ile takie będzie wydane, choć uzasadnienie – zdaniem wnioskodawcy – może być zupełnie pozbawione informacji kto jest chroniony, jaka wartość i w jakim celu. Autor petycji wylicza skutki braku regulacji w postulowanym przez siebie zakresie, wskazując m.in. na:

- pozbawienie wykonawcy wiedzy z jakim pożytecznym rezultatem wiąże się wykonanie zarządzeń,
- istnienie rozbudowanego sporu permanentnego wskutek różnicy między celami rzeczywistymi i oficjalnymi,
- dowolnym rozumieniu pojęcia „ochrony” i włączenie w zakres pojęciowy także

„prawnej ochrony antywartości”,

- stosowaniu każdego przepisu w dowolnym celu oraz
- braku końca ochrony.

STAN PRAWNY:

Ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. z 2014 r. poz. 101 ze zm.), dalej jako: „k.p.c.” lub „ustawa”, w **art. 199 § 1** stanowi, że sąd odrzuci pozew:

- 1) jeżeli droga sądowa jest niedopuszczalna;
- 2) jeżeli o to samo roszczenie pomiędzy tymi samymi stronami sprawa jest w toku albo została już prawomocnie osądzona;
- 3) jeżeli jedna ze stron nie ma zdolności sądowej albo jeżeli powód nie ma zdolności procesowej, a nie działa za niego przedstawiciel ustawowy albo jeżeli w składzie organów jednostki organizacyjnej będącej powodem zachodzą braki uniemożliwiające jej działanie.

W brzmieniu pierwotnym (Dz. U. z 1964 r. Nr 43, poz. 296) § 1 omawiany przepis przewidywał dodatkowo odrzucenie pozwu, jeżeli rozstrzygnięcie sprawy należało do sądu polubownego (pkt 4), jednakże ustawa z dnia 28 lipca 2005 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. Nr 178, poz. 1478) uchyliła art. 199 § 1 pkt 4 k.p.c., zmieniając niniejszą ustawę z dniem 17 października 2005 r.

Paragraf 2 art. 199 stanowi, że z powodu braku zdolności sądowej jednej ze stron albo zdolności procesowej powoda i niedziałania przedstawiciela ustawowego lub braku w składzie organów jednostki organizacyjnej będącej powodem, uniemożliwiającego jej działanie, sąd odrzuci pozew dopiero wówczas, gdy brak nie będzie uzupełniony zgodnie z przepisami k.p.c.

Na mocy § 3 ww. przepisu, odrzucenie pozwu może nastąpić na posiedzeniu niejawnym.

Artykuł 126 § 1 k.p.c. wskazuje elementy, jakie musi zawierać każde pismo procesowe: oznaczenie sądu, do którego jest skierowane; imię i nazwisko lub nazwę stron, ich przedstawicieli ustawowych i pełnomocników; oznaczenie rodzaju pisma; osnovę wniosku lub oświadczenia oraz dowody na poparcie przytoczonych okoliczności; podpis strony albo jej przedstawiciela ustawowego lub pełnomocnika oraz wymienienie załączników.

Paragraf 2 art. 126 stanowi, że gdy pismo procesowe jest pierwszym pismem

w sprawie, powinno ponadto zawierać oznaczenie przedmiotu sporu oraz:

1) oznaczenie miejsca zamieszkania lub siedziby i adresy stron, ich przedstawicieli ustawowych i pełnomocników,

2) numer Powszechnego Elektronicznego Systemu Ewidencji Ludności (PESEL) lub numer identyfikacji podatkowej (NIP) powoda będącego osobą fizyczną, jeżeli jest on obowiązany do jego posiadania lub posiada go nie mając takiego obowiązku lub

3) numer w Krajowym Rejestrze Sądowym, a w przypadku jego braku – numer w innym właściwym rejestrze, ewidencji lub NIP powoda niebędącego osobą fizyczną, który nie ma obowiązku wpisu we właściwym rejestrze lub ewidencji, jeżeli jest on obowiązany do jego posiadania.

Dalej, § 2¹ art. 126 postanawia, że dalsze pisma procesowe, poza elementami określonymi w § 1, powinny zawierać sygnaturę akt.

Paragraf 3 statuuje obowiązek dołączania do pisma pełnomocnictwa, jeżeli takie pismo wnosi pełnomocnik, który przedtem takiego pełnomocnictwa nie złożył, natomiast § 4–6 określają, kto może podpisać się za stronę z uwzględnieniem przypisanej formy w razie wniesienia pisma procesowego drogą elektroniczną.

Zgodnie z treścią **art. 187 § 1 pkt 1, 2 i 3** ustawy, pozew powinien czynić zadość warunkom pisma procesowego (art. 126 k.p.c.), a nadto zawierać:

1) dokładnie określone żądanie, a w sprawach o prawa majątkowe także oznaczenie wartości przedmiotu sporu, chyba że przedmiotem sprawy jest oznaczona kwota pieniężna;

2) przytoczenie okoliczności faktycznych uzasadniających żądanie, a w miarę potrzeby uzasadniających również właściwość sądu;

3) informację, czy strony podjęły próbę mediacji lub innego pozasądowego sposobu rozwiązania sporu, a gdy takich prób nie podjęto, wyjaśnienie przyczyn ich niepodjęcia.

Paragraf 2 przepisu stanowi o dodatkowych wnioskach, które może zawierać pozew, wymieniając wnioski o zabezpieczenie powództwa, nadanie wyrokowi rygoru natychmiastowej wykonalności i przeprowadzenie rozprawy w nieobecności powoda oraz wnioski służące do przygotowania rozprawy (wezwanie na rozprawę wskazanych przez powoda świadków i biegłych; dokonanie oględzin; polecenie pozwanemu dostarczenia na rozprawę dokumentu będącego w jego posiadaniu, a potrzebnego do przeprowadzenia dowodu, lub przedmiotu oględzin; zażądanie na rozprawę dowodów znajdujących się w sądach, urzędach lub u osób trzecich).

PRACE LEGISLACYJNE:

Brak.

DZIAŁANIA POWIĄZANE:

Artykuł 199 k.p.c. wymienia okoliczności, od których istnienia lub nieistnienia ustawa uzależnia merytoryczne rozstrzygnięcie danej sprawy, określane w teorii prawa jako przesłanki procesowe o charakterze bezwzględny (formalne). W ustawie wyszczególniono, oprócz regulacji zawartej w art. 199 k.p.c., dodatkowe okoliczności, prowadzące do odrzucenia pozwu, a więc: brak jurysdykcji krajowej (art. 1099 i 1105 k.p.c.) oraz niezłożenie przez powoda - cudzoziemca kaucji na zabezpieczenie kosztów procesu, tzw. kaucji aktorycznej (art. 1124 § 3 k.p.c.)

Odrzucenie pozwu oznacza odmowę udzielenia sądowej ochrony prawnej zawartemu w pozwie roszczeniu powoda bez zajęcia merytorycznego stanowiska co do zasadności (bezzasadności) tego roszczenia w świetle norm prawa materialnego. Sąd, odrzucając pozew, stwierdza, że merytoryczne rozpoznawanie sprawy jest niedopuszczalne wyłącznie z przyczyn formalnych, tj. z braku określonych w normach procesowych przesłanek. Jeżeli nie zachodzi brak przesłanek procesowych, sąd przystępuje do badania tzw. przesłanek materialnych (merytorycznych), przez które w nauce rozumie się okoliczności stanowiące w świetle norm prawa materialnego warunki poszukiwania ochrony prawnej na drodze sądowej. Przesłanką merytoryczną jest m.in. legitymacja procesowa, interes prawny w rozumieniu art. 189 k.p.c., interes prawny uprawniający do zajęcia stanowiska interwenienta ubocznego (art. 78 § 2 k.p.c.), upływ terminu zawitego (co jest istotne w dochodzeniu ochrony posesoryjnej, o której mowa w art. 344 § 2 k.c.).¹

Podkreślenia wymaga, że sąd obowiązany jest badać istnienie (nieistnienie) okoliczności wymienionych w art. 199 k.p.c. w zasadzie z urzędu, w każdym stanie sprawy (art. 202 zd. 3 k.p.c.), co oznacza, że ewentualny brak przesłanek procesowych powinien być wykryty już przez przewodniczącego wydziału, wówczas sąd odrzuca pozew jeszcze przed doręczeniem odpisu pozwu pozwanemu. Wyjątkiem od powyższego jest jednak istnienie zapisu na sąd polubowny (art. 202 zd. 1 k.p.c.), brak jurysdykcji krajowej wskutek wyłączenia jej na rzecz sądu zagranicznego albo zagranicznego sądu polubownego (art. 1105 § 3 k.p.c.), w których to wypadkach sąd może odrzucić pozew tylko na zarzut pozwanego zgłoszony przed wdaniem się w spór co do istoty sprawy² oraz szczególny

---

¹ Telenga P., *Komentarz aktualizowany do art. 199 Kodeksu postępowania cywilnego*, [w:] Jakubecki A. (red.), Bodio J., Demendecki T., Marcewicz O., Telenga P., Wójcik M.P., *Komentarz aktualizowany do ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. Kodeks postępowania cywilnego*, Lex 2016.

² Ibidem.

przypadek niedopuszczalności drogi sądowej przewiduje art. 417¹ § 1–3 k.c., zawierający konieczność uzyskania „przedsądu” przed wytoczeniem powództwa o odszkodowanie³.

Uzasadnieniem dla aktywności przewodniczącego wydziału, podejmowanej jeszcze przed doręczeniem odpisu pozwu pozwanemu jest treść § 125 ust. 1 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 23 grudnia 2015 r. – Regulamin urzędowania sądów powszechnych (Dz. U. z 2015 r. poz. 2316), stanowiący, że jeżeli pismo wszczynające postępowanie nie odpowiada warunkom formalnym, a z treści pisma wynika, że podlega ono odrzuceniu albo że sprawę należy przekazać innemu sądowi lub innemu organowi, przewodniczący posiedzenia wyznacza posiedzenie niejawne bez wzywania strony lub uczestnika postępowania nieprocesowego do usunięcia braków formalnych pisma, chyba że bez ich usunięcia nie można wydać postanowienia w przedmiocie odrzucenia pisma lub przekazania sprawy. Sytuacja taka występuje przede wszystkim wówczas, gdy powód powinien doprecyzować żądanie pozwu w sposób umożliwiający ocenę, czy dopuszczalna jest droga sądowa, bądź czy strona ma zdolność sądową.

Instytucja odrzucenia pozwu (wniosku o wszczęcie postępowania nieprocesowego) oznacza w istocie zamknięcie dostępu do drogi sądowej i odmowę rozpatrzenia sprawy przez sąd, na żądanie zainteresowanego podmiotu z wyjątkiem regulacji szczególnych (art. 523 k.p.c.), dlatego też przesłanki, zawarte w art. 199 k.p.c., należy interpretować zawężająco.

Konstytucja RP wprowadziła – w art. 45 ust. 1 – domniemanie drogi sądowej, przez którą rozumie się: (1) prawo dostępu do sądu, tj. prawo uruchomienia procedury przed sądem - organem w określonej charakterystyce (niezależnym, bezstronnym i niezawisłym); (2) prawo do odpowiedniego ukształtowania procedury sądowej, zgodnie z wymogami sprawiedliwości i jawności; (3) prawo do wyroku sądowego, tj. prawo do uzyskania wiążącego rozstrzygnięcia danej sprawy przez sąd. Według trwale ukształtowanego orzecznictwa Trybunału Konstytucyjnego, prawo do sądu jest jednym z podstawowych praw jednostki i jedną z fundamentalnych gwarancji praworządności, choć nie jest prawem absolutnym. Przyjmuje się, że wątpliwości dotyczące przedmiotowego zakresu prawa do sądu powinny być wyjaśnione przy założeniu konstytucyjnego domniemania prawa do sądu.

Postulowana przez autora petycji nowelizacja w istocie ma na celu wprowadzenie do katalogu przesłanek odrzucenia pozwu, już na etapie formalnego badania sprawy,

---

³ Manowska M., *Komentarz do art.199 Kodeksu postępowania cywilnego*, [w:] Manowska M. (red.), Adamczuk A., Prus P., Radwan M., Sieńko M., Stefańska E., *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz. Tom I. Art. 1- 05(38)*, Lex 2016.

elementów obecnie analizowanych przez sąd w procesie, przeprowadzając postępowanie dowodowe, by w ostateczność orzec co do istoty sprawy, tj. wyrok merytoryczny (uwzględniający bądź oddalający powództwo). Wydaje się, że niektóre z proponowanych zmian w zasadzie są już uwzględnione w innych przepisach, np. w art. 126 i 187 k.p.c. w zakresie:

– „oznaczenia podmiotu ochrony” poprzez obligatoryjne określenie stron (pozwu lub wniosku),

– „wartości wymagających ochrony oraz celu powództwa” poprzez dokładne określenie żądania, a w sprawach o prawa majątkowe także oznaczenie wartości przedmiotu sporu, chyba że przedmiotem sprawy jest oznaczona kwota pieniężna, a nadto przytoczenie okoliczności faktycznych uzasadniających ww. żądanie,

– „podstawowych i alternatywnych sposobów osiągnięcia celu” poprzez obowiązek wskazania, czy strony podjęły próbę mediacji lub innego pozasądowego sposobu rozwiązania sporu.

INFORMACJE DODATKOWE:

Autor petycji zwracał się do Trybunału Konstytucyjnego o udzielenie informacji publicznej w sprawie podmiotu chronionego, wartości chronionej, celu i sposobu ochrony w postępowaniu cywilnym. Wniosek został negatywnie rozpatrzony przez Biuro Trybunału Konstytucyjnego. Pismem z 30 maja 2014 r. Ministerstwo Sprawiedliwości (Departament Prawa Cywilnego) zajęło stanowisko wobec treści korespondencji autora – petycja z 31 marca 2014 r. (do której załączono kopię ww. wniosku o udzielenie informacji publicznej), jednoznacznie stwierdzając, że „w postępowaniu cywilnym to na powódzie ciąży obowiązek wskazania podmiotu chronionego, wartości chronionej, celu i sposobu ochrony”, przytaczając m.in. regulacje zawarte w art. 126 i 187 k.p.c.

OPRACOWAŁA

DYREKTOR

Monika Ruszczyk

Anna Pomianowska-Bąk